

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуті методи щодо управління економічним потенціалом промислового підприємства. Визначено теоретичні засади та встановлено пріоритетні напрями побудови ефективної системи управління потенціалом підприємства.

In article authors have been considered methods in economic potential of the industrial enterprise. Theoretical footings and priority trends for creating an efficient system of the company's potential management were established.

Вступ. Промислові підприємства, є складними виробничо-економічними системами, відчувають постійний дефіцит ресурсів, а також функціонують у режимі конкуренції, що загострюється. Технологічне відставання в ряді провідних галузей, недостатнє врахування промисловими підприємствами змін умов зовнішнього середовища, низький рівень капітальних вкладень у модернізацію виробництва, відтік кваліфікованих кадрів із промислового сектора економіки є об'єктивними причинами низької конкурентоздатності продукції вітчизняних підприємств. Усе це змушує пильно досліджувати проблему мобілізації внутрішніх резервів підприємства і виявлення перспективних можливостей, обумовлених зовнішнім середовищем, з метою повного і комплексного використання економічного потенціалу промислового підприємства.

Економіка країни характеризується високою динамічністю і нестабільністю. Економічні явища і процеси у вітчизняній практиці часто не входять в межі загальноприйнятих теорій, тому для рішення виникаючих у цих умовах задач від керівників підприємств потрібна розробка нових нестандартних рішень і підходів. Успішна реалізація обраного напрямку розвитку промислових підприємств залежить від системної інтеграції й координації процесів реалізації актуальних бізнес – інтересів виробників залізничної техніки й компонентів інфраструктури залізничного транспорту; підвищення конкурентоздатності продукції транспортного машинобудування на основі інноваційного розвитку й поліпшення якості; удосконалення системи добросовісної конкуренції й захисту бізнес-інтересів вітчизняного транспортного машинобудування; створення нової системи технічного регулювання й розвитку нормативно - технічної бази транспортного машинобудування. У цих умовах на перший план висувуються питання управління економічним потенціалом.

Тому управління економічним потенціалом промислових підприємств здатне зіграти виняткову роль у подальшому їх розвитку та функціонуванні.

Постановка завдання. Вивченню питань, зв'язаних з механізмами адаптації підприємств до умов функціонування, що змінюються, а також проблем нарощування і використання економічного потенціалу підприємств останнім часом приділяється усе більше уваги. Серед вітчизняних та закордонних вчених, що зробили серйозний внесок у рішення цих питань, варто виділити Ареф'єву О.В., Коренкова О.В., Федулову Л.І., Єгорова А.Ю., Нікуліна Л.Ф., Бовикіна В.І., Добикіну О.К., Рижкова В.С., Касьянюка С.В., Кокотько М.Є., Костенко Г.Д., Герасимова А.А., Медведева І.А., Бельгольського Б.П., Зайцева Є.П. Разом з тим, питання оптимізації механізму керування економічним потенціалом промислового підприємства в сучасних умовах вимагають подальшого розроблення. Зокрема, не цілком вирішена задача діагностики економічного потенціалу, а також немає чітко сформованої процедури оцінки рівня його використання. Виявлення «вузьких місць» у реалізації підприємством свого економічного потенціалу, і акцентування на них зусиль, можуть дозволити перейти на новий якісний рівень управління і домогтися значних результатів. Також недостатньо розроблені деякі аспекти методичного й інформаційного забезпечення управління процесами адаптації підприємства до динамічного і нестабільного середовища.

Метою даного дослідження є проведення розгляду узагальнених теоретичних положень і проблем удосконалення існуючих методів управління економічним потенціалом, що дозволить в майбутньому запропонувати теоретичні основи ефективного механізму управління економічним потенціалом промислового підприємства.

Методологія. Роль промислових підприємств у розвитку вітчизняної економіки є надзвичайно важливою. Такі підприємства, у більшості випадків, є містоутворюючими, а отже, їх діяльність має не тільки економічні, але й суттєві соціальні наслідки.

Сучасні умови діяльності великих промислових підприємств є доволі складними та небезпечними через наявність численних загроз. Джерела загроз дислокуються як у зовнішньому, так і у внутрішньому середовищі підприємств. Головною причиною виникнення загроз є незабезпечення економічних інтересів учасників ринкових і позаринкових відносин. Роль людського чинника в таких відносинах є провідною, а його вплив на функціонування підприємств може бути як позитивним, так і негативним. За таких умов однією з головних цілей діяльності підприємств має бути забезпечення їх соціально-економічної безпеки.

Результати дослідження. Сукупність методів, якими користується організація при управлінні економічним потенціалом складає її методичний інструментарій управління економічним потенціалом. Методи в управлінні економічним потенціалом мають особливе значення в управлінні промисловим підприємством. До управління потенціалом існують різні підходи. Так Ареф'єва О.В., [1] і Коренков О.В. [1] в своїй монографії «Управління потенціалом розвитку промислових підприємств» виділяють три стадії управління потенціалом підприємства (рис.1).

Рис. 1. Схема управління потенціалом підприємства

Федулова Л.І. [2] пропонує послідовність управління потенціалом підприємства через чотирьохрівневу схему управління прибутком, що зображена на рисунку 2. Єгоров А.Ю. [3] та Нікелін Л.Ф.[3], підходять до цього процесу через персонал підприємства, ставлячи акцент на знаннях (кваліфікації та професіоналізмі), а також людському капіталі як головних чинниках економічного зростання.

При цьому основні тенденції розвитку управління людським фактором автори відображають як перехід від управління по вертикалі до горизонтальних схем; перехід від кадрової функції централізації до відповідної, але децентралізованої функції; відхід від планів як певної реакції на «вказівки» до інтегративно-корпоративного планування; урахування пріоритетів типу «акцент на результати» «ліквідація особистих привілеїв», «відкриттів», «залучення до участі в роботі фізичних осіб ззовні» тощо. Подібної думки про керівну роль саме кадрового та управлінського фактору дотримується й В.І. Бовикін [5]. Він говорить, що для успіху та меншої уразливості з боку зовнішнього середовища, що постійно змінюється, для виживання в умовах конкуренції та досягнення своїх цілей недостатньо того, щоб організація тільки лише мала певний потенціал для ефективного (прибуткового) функціонування. Для реалізації цього потенціалу організація повинна бути внутрішньо ефективною, що можна характеризувати наступним чином.

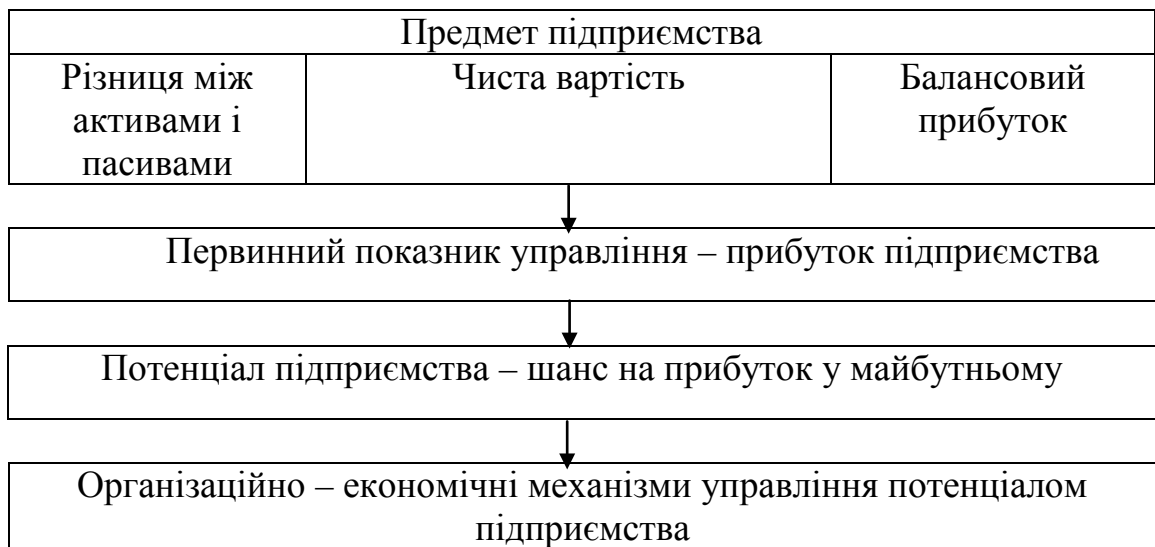

Рис. 2. Чотирьохрівнева схема управління потенціалом

Підприємства визначають ділову активність національної економіки. Вони є головними товаровиробниками, суб'єктами, які здійснюють розвиток виробництва, визначають його структуру. Від ефективності функціонування підприємства залежать економічний, науковий, технічний рівень розвитку країни, добробут усіх верств населення.

Розглядаючи та прогнозуючи підвищення потенціалу, підприємство на чолі з керівництвом має вміло поєднати дані дві схеми для ефективного аналізу діяльності підприємства, комбінуючи певні механізми, важелі, використовуючи первинні показники та фінансову звітність.

Промислове підприємство являє собою виробничу й економічну системи, результатом функціонування яких є випуск конкретної продукції, якісно відмінної від вихідних для її виготовлення сировини, матеріалів, напівфабрикатів і виробів.

Висновки. В умовах триваючого посилення конкуренції між підприємствами усе більшого значення набувають практичні підходи до управління економічним потенціалом. При цьому зазначений напрямок менеджменту є базовим стосовно таких елементів як управління якістю, розробка і просування нових асортиментних груп і т.д.

У сучасному трактуванні механізм управління підприємством - це сукупність принципів, методів, інструментів і сполучних процесів, що забезпечують стабільність функціонування і цілеспрямований розвиток підприємства в мінливому і динамічному середовищі. Стабільність і розвиток є основними елементами реалізації підприємством свого економічного потенціалу. Звідси на перший план виступає такий компонент загального механізму управління підприємством як управління його економічним потенціалом. Незважаючи на велику розмаїтість методів і моделей, традиційно застосовуваних у практиці управління промисловим

підприємством, що відбуваються в сучасній економіці зміни різко обмежують можливість використання тих з них, що засновані на детермінованому математичному аналізі. Потрібні комплексні багатоаспектні методики, що використовують як кількісні, так і якісні чітко формалізовані індикатори діяльності промислового підприємства. В них необхідно при відображенні поточного стану досліджуваного об'єкта враховувати еволюцію його динамічних характеристик. Це їх перетворює в ефективний інструмент управління економічними процесами на сучасних промислових підприємств.

Теоретична спрямованість і декларативність багатьох сучасних наукових праць в області удосконалення механізму управління підприємством, а також їхня віддаленість від реального сектора економіки вимагає адаптації існуючих підходів і розроблювальних методик до реальних вимог конкретних економічних суб'єктів.

Напрямами удосконалення методики оцінки економічного потенціалу підприємства є обґрунтування критерію оцінки економічного потенціалу (на базі вивчення якісних характеристик прибутку) та розробка методів інтегральної оцінки економічного потенціалу. Для цього необхідно вивчити показники, що характеризують кожен зі складових потенціалу (а саме: сукупну здатність підприємства здійснювати економічну діяльність, спрямовану на досягнення максимально можливого фінансового результату; здатність підприємства здійснювати названу діяльність за умови забезпечення високого ступеня фінансової стійкості та достатнього рівня платоспроможності), та установити обмежене кола індикаторів (в залежності від виду господарської діяльності підприємства), які дозволяють дати кількісну оцінку економічного потенціалу по напрямках, а також факторів, що визначають їхні значення.

На нашу думку, керівникам сучасних промислових підприємств потрібні ефективні інструменти для забезпечення успішного розвитку як усього підприємства, так і окремих його підсистем, особливо в частині діагностики, оцінки, нарощування і використання економічного потенціалу.

Таким чином, в статті були розглянуті методи щодо управління економічним потенціалом промислового підприємства, а також схеми ефективного управління економічним потенціалом підприємства. Перспективою подальших досліджень є більш детальне вивчення доцільності застосування моніторингу економічного потенціалу в діяльності промислових підприємств.

Література

- 1.Ареф'єва О.В., Коренков О.В. Управління потенціалом розвитку промислових підприємств: Монографія. / О.В. Ареф'єва, О.В. Коренков– К.: ГРОТ, 2004. – 200 с.
- 2.Федулова Л.І. Організаційно – економічні моделі багатофункціонального управління виробничою діяльністю на основі сучасного менеджменту / Л.І. Федулова– Миколаїв: Видавництво УДМУ, 1997. – 170с.
- 3.Егоров А.Ю. «Пульсирующий» менеджмент / А.Ю. Егоров, Л.Ф. Никулин– М.: Изд-во Рос. Экон. Акад.; Екатеринбург: Деловая книга. – 1998. - 236с.

4.Добикіна О.К. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навчальний посібник / [Добикіна О.К., Ришков В.С., Касьянюк С.В. та ін.] – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 208с.

5.<http://www.nbu.gov.ua>